

*

10-74163718 W

Sačuvao sam kamen
koji je bacila zamnom.
Kamen je opomena
da budem miran ko trava u leto.
Kamen je bacila zamnom,
a kamene su bile njene reči,
kamene oči,
kamene ruke,
kamene suze koje nikada nije imala.
Sačuvao sam kamen
koji je bacila zamnom.
A možda je i ona sama bila
samo jedan veliki kamen.
možda je bila...

DVE PTICE

10-74163971 W

Ja znam dve ptice
i jedno gnezdo.
Dve ptice cvrkaju,
jedno gnezdo čuti,
čuti i čuva tajnu.
Ja znam dve ptice;
jednu koja je počela da se gnezdi na tvome dlanu
i drugu odbeglu u tuđe gnezdo.
Ja sam znao dve ptice
i jedno gnezdo.
A sada znam jednu pticu
skamenjenu u jednom gnezdu.

Momilo PETROVIĆ

NA GROBU TINA

10-74164731 W

I vino je postalo oblak dragi Tine
A čempres nad grobom subi kamen
A nebo se spustilo savsim nisko
O tuđe su skamenjene u klupko

Kako bi bilo zaustaviti vrijeme
I biti kap rose na kamenom lišću
Al' tko može da razbukti srce
I s leđa skine tvoje breme

PJESMA

10-74164487 W

Ljubav moja
gori
uzdasima krvi
proletjne

O ljubav u plamenu

O ljubav u nabrekli venama

Zdenka u oblaku

Zdenka pod oblakom

Zdenka u meni pod nebom

LUTALICA

10-74164999 W

Ni jedan kontinent
te neće
Ni jedna ulica
ni more
ni nebo

Ni šuma ni jata stabala

Ljubav je obrala plodove i nikada nećeš stati i prestati trave

Ni jedan kontinent te neće

Vladimir PAVIĆ

kopanje krvi svoje

hvalio 'pred mladićem svoje krvi', 'pred Okom carevima', 'pred susedom i kumom', 'pred spomenikom i grobnom'; vidi je kroz prozor, kroz otvorčić u zemlji, u neiskazanoj blizini, ali blizini koja ga razdvaja od nje, koja ga ne stapa sa njom. Njegova ljubav je fikcija, ali toliko živa i životna da mu venjem do je stvarna, da je postojala, da je i fizički bila njegova. Pesnik joj se obraća i istovremeno šapuće i urla:

Kako si Ana? Kako si srno u pu-
pljenju,
pšenicu u kikama? O lišće suvo,
o namigivanja moja u sobi oka.

Ovde, baš ovde mi se nameće da ponovim reči Marsela Prusta: 'Od svih načina koji radaju ljubav, od svih sila koje seju to prokletezlo, svakako je najdelotvorniji onaj snažni dah nemira koji ponekad zna da nas prožmari.' Ljubav je nevidljiva ali — delujuća. Zbog nje su sazidane grobnice i svetionici, ona je čoveka načinila kukavicom i osvetnikom, vitezom i herojem. Ona je, istovremeno, i najveća ljudska slabost i najmoćnije životno oružje. I njene vatrene strele pogadaju u najostetljiviju i najskrovitiju čovekovu unutrašnjost. Njok nije se boluje; ona leći.

Smrt kao pojmovna kategorija u poeziji Dragana Kolundžije dobija novi vid oponiranja životu. Ona je druga strana života u samome sebi, u svom trajanju i toku. Postoje u Kolundžijinoj poeziji niz smrti: smrt devojke, smrt majke, smrt njegovoa, a svi su živi, živi i delaju, ali živeći umiru u smislu dijalektičke konze-kvence da se u životu neprekidno umire. On, upravo, takvu dijalek-tičku smrt spontano oseća, najavlju-je. On je mrtav, vidi kako mu psi 'jedu voće', a ptice 'kradu oči', vi-di kako se rasteže nepomičan sa jednom rukom na srcu a drugom u zavičaju, na Konjuh Planini. Vidi jer gleda pred sobom, jer zamišlja. Sav je ponesen maštom do neslućenih proročanskih daljina. On zna da se iz tih smrti, tih neprekidnih životnih finala, radaju nova nastajanja i nove životne ponesenosti; novi tokovi i nova uviranja. Izlazi iz svih život-nih posekotina izrastaju nove mlad-ice. I nepravedito bi bilo reći da je ovaj mladi pesnik skeptik, da po-riče bice kao suštinu, da mu nedo-staje životne snage. Naprotiv: on u-me da pravi takve kontraste čiji de-ktor nagoveštava sumorni osećaj, ali je u njima, u njihovoj nutрини, vrlo ozbiljna, čak vedra srž. Ali ta srž je skrivena u onom bogatom metafo-ričnom ruhu, u klici ruda u njego-vom rudniku. On će naprimer reći: 'Sestro moja kad pevaš / crn kaput ognji.' Taj crni kaput dolazi kao izravanje suprotnosti, kao njihovo osimbolizovano protivstavljanje, ko-ji ima smisao one Njegoveve senten-ce: 'Plakanje je pesma sa suzama.' A ta pesma i to plakanje čine život potpunim, interesantnim, lepim. I-ako, možda, surovim. Doturaju mu gorčinu i slast da bi se paralisala monotonost, da ne bi bio jednoobra-zan, korozivan. Da ne bi bio ruši-lački, u znaku osipanja čovekove snage, sputavanja njegovih akcionih stimulusa.

Kolundžija nas uvodi u cvetni vrt, u kuću rajaa; stavlja nas pod snop Sunca, tražeći u vrele dane leta že-ljenu oazu da smiri vatru, vatru ne-mira u požaru mlade krvi. On čes-to ume da bude i zamišljen:

Ne dirajte me jer moram da mi-
slim o velikoj vatri
tu dole u podnožju naših senki
zapaljenoj.

Kod Kulundžije se u poeziji na-ilaži na razna pitanja i probleme, koji su nabaceni više potpvesno i spontano, nego sa tendencijom da budu postavljani, rešavani. On se pred njima (što znači: pred samim sobom) oseći zbunjenim, tu zabunu prouprati trenutni strah, ali on, pe-snik, u toj zbunjenosti i uplašnosti,

gotovo 'nečekivano pronalazi kanale kroz koje prodrde do jednog svog odredjšta, do jedne buktinje iz koje zazrači neočekivanim i skoro nemo-gućim svetlom, da nas pred njim za-ustavi da razmišljamo, pronalazimo, pretresamo, dočaravajući njegove vi-zije dovedene u vezu sa realnošću, sa konkretnim predmetima i bićima. Realizacija sna nikada nije potpuna. Ona se završava tamo gde emocija upali svoje najfinije svetlosti. Tu počinje razmišljanje koje nas navo-di da jednu pesmu pročitamo i po drugi, treći... deseti put. Pri čita-nju, iz tih naizgled mehaničkih obli-ka, iz tih hermetičkih formi, izrasta sve jasniji i potpuniji reljef srži. On se ispreči kao brdo i zato ga str-pljivo treba osvajati, čulno oseliti, doživeti; doživeti' celokupnim bi-ćem. A zadovoljstvo nam pruža o-no samo. To brdo. Ta slika. Ta magija poetske reči.

Sva je ova poezija zgrčena u svo-joj nutрини, u svojoj smolavo-stihovnoj strukturi. I zato ona u svom simboličkom odražavanju ne otkriva intelekt i neku zamišljenu filozofiju izvijljenja, već spontanu potrebu ži-votne nadoknade na umetničkom planu. Kolundžija baca svetlost na ljudsku mladost i njene preokupaci-je, ne otvoreno, direktno, već u ne-kom hipnotičkom zanosu, izražavaju-ći ih u čulnom transponovanju unu-trašnjih čovekovih zagrcnutosti. Nje-gova povremena nostalgijčna elo-kvenca ne samo da mu ne obezvredu-

je poetsku prokdanost, već joj naprotiv, dotura vizioni napitak i punu sveži-nu, tim pre što je svaka sentimental-nost u našoj poeziji poprimila i patinu banalnosti i sumornog oseća-nja. U tom smislu mladi pesnik ima prednost što stare istine i raspolo-ženja ne samo drukčije oseća, već ih drukčije i saopštava, kazuje. Kod njega su konkretni pojmovi dobili simboličko značenje, a u svojoj kon-kretnosti i dalje ostvaruju svoj vek i pesnik ih kao takve upravo i daje. Kolundžijino izražajno vrenje naiz-gled može nekome ličiti na klobu-čanje, galimatias, ali, u suštini svaki njegov stih krije u sebi neku smi-sonost i kao neodvojivi organ čvr-sto urasta u celinu pesme. Taj orga-nizam reči u novim međusobnim od-nosima, uključen u jedinstvenu struk-turu pesme, pokazuje govorno-sli-kovnu funkcionalnost i emotivnu po-nesenost, opojnost. Svaka reč sači-njava za sebe po jedan magnetič. A reči tako jednostavne i tako naše; te reči muški smeštene u svoja sli-kovna stihovana gnezda, dosaptava-ju jedno ljudsko življenje i jednu ljudsku poruku. Nabujaju reči, čitav mravinjak reči; naseobina reči. I o-ne, u stvaralačkom času, muče, ras-pinju, ne daju smirišta. Pesnik ih u-kročuje, savladuje, odupire im se i ne da svakoj da mu pesmu naseli. A kad ih obuzda, smiri, onda se i živi smire; tuga mu postane jasnija, a radost se povećava. Tada odahne i kaže: sa pesmom živim nisam sam. Jer pesma 'je deo njega, on sam, njegova krv. Krv i disanje.

Sa poezijom Milovana Danolića poezija Dragana Kolundžije najzra-čnije i najpotpunije (u najmlađoj srpskoj pesničkoj generaciji) obele-žava mladost; mladost i vreme; vre-me današnje složeno; mladost našu, nemirnu, huktavu, nedorecivu. Poe-zija prvog je komotna, ima pomalo epskog u sebi, dok je poezija dru-goga sva u lirskom štimungu i sabi-jenom metaforičnom tkivu. Danoljo-vičeva poezija je vodoskok, uspinja-nje, Kolundžijina vodopad, urva-vanje. Dubljenje. Obe su varničave, vatrene; obe su lavina, potop; obe su kristalne, biserne. Iz njih izbija snaga, u njima se nešto dešava; ne-

što što osamućuje; zanosi, opija. Za-talasan, one u čudnim i snažnim slikama dočaravaju pesnikov svet; predstavljaju čvrstinu, masovnost, po-seduju metaforičnu kondenzovanu jezgrovitost. 'Svaka je metafora — kaže Hipolit Ten — potres. Ko god nehotice na prirodan način pretvara suvu misao u sliku, taj ima užaren mozak; prave metafore su plamena prividenja koja sastave celu jednu sliku jednim bleskom.' Dragan Ko-lundžija je svoje stihove utopio u pune metafore, plamsave i vrele sli-ke; slike koje mogu da budu i sim-bol i gola stvarnost; slike koje su 'kopanje krvi svoje' i dečaki nemir života:

Sneg je to kopanje samoga sebe,
to vadenje pesme iz dna nas.

Nekom čudnom sintezom i goto-vo naivnom smelošću, on je u poet-skom traganju dosegao pravo svo-je znanje iskrenosti, vrele krvi, sna; ali sna koji je, za njega i po njemu, nepregledna plodna miva na kojoj se nalaze i sa koje se žanju sve lep-si plodovi, osunčani, puni životnog semena. U njegovim metaforama, koje mestimično odaju utisak ugledanja (O. Davičo, F. G. Lorka, Va-sko Popa), skrivaju se uprošćeni smislivi jedne tek zasemenjene filo-zofije, ali i jednog izraza u zrenju i skladu forme. Mestimično se oseti magični bibliki uticaj 'Pesme nad figurativnosti pesničkog jezika, u poređenju i hiperbolama. U Ko-lundžijinoj poeziji tu i tamo ima zvučnoga narodnog folkloru, melodi-je i ritma kakav se sreće u poslovi-cama i zagonetkama:

Ni bladno u srcu
ni zrelo u mesu
u trbuhu tela žuti
(stablo)

U Kolundžijinoj poeziji postoje dva pesnika: prvi je zavijačni ljubi-čak, čobanče, dete ispod planine, sa bičem u ruci kod krava i ovaca, sa ždrepcima, bikovima i psima; kod Belave i Rumenke, kod Puka i 'Letnjeg psa; drugi je sa ljubavnim doživljajima, psihološkim perturba-cijama. Jedan i drugi imaju tuđe, u-samljenosti, pa ipak, i jedan i dru-gi veruju, veruju sebi.

Smolav i lapidaran stih, latentna misao, elementarna seljačka sirovost i ljubav prema svemu zavijačnom, sve to pokazuje da je Kolundžija već oformljena pesnička individual-nost, da je pronašao svoju poetsku baštinu i da otkriva jedan iz-razito svoj poetski svet. Njegova poezija varira od robustnog, poja-čanog, do nežnog i mekog interper-tiranja osećanja. Ona je više pot-svesna motivacija nego racionalno kreiranje. Utoliko je i zanimljivija, utoliko je više poezija, jer u njoj pronalazimo mnogo simboličnih var-nica i mnogo nabačenih smislova ko-ji se slivaju u uniformni smisao: je-sam, da budem.

Tako se preboljeva vreme. Tako se prevljuje most. Tako se ide do zvezda.

MESÉČNIK ZA KULTURU I UMETNOST / GOD. IV, 1958, BROJ 33 / REDAKCIJSKI KOLEGIJUM: IVAN HOROVIC, JASNA MELVINGER, BOGDANKA POZANOVIĆ, DEJAN POZANOVIĆ, MILETA RADOVANOVIĆ I FLORIKA ŠTEFAN / GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: DEJAN POZANOVIĆ / UMETNIČKA OPREMA: IVAN HOROVIC / VINJETE: BOGDANKA POZANOVIĆ / LIST IZDAJE NOV. I IZD. PRED. 'PROGRES' N. SAD, M. GORKOG 20/I / TEK. RAČUN 151-11/1-514 / REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: N. SAD, M. GORKOG 20/I, TEL. 35-59, 25-86 / UREDNIČKI PRIMA-JU PONEDELJKOM OD 12-14 SATI / RUKOPISI SE NE VRAĆAJU / CENA PRIMERKU 20 D. GOD. PRET-PLATA 200 D. / ŠTAMPA 'KOSTA ŠKIGICA', N. SAD, BR. RIBNIKARA 14.